

2nd International Colloquium

Author: Dr. Natalija Komljanc

CV

Natalija Komljanc Ph. D, programme director, specialist for assessment knowledge, promotes the vision of The National Education Institute which is « Cooperation for curriculum development ».

She is a leader of Innovative projects in Slovenia, the facilitator of « bottom up » system. Sharing of « best practice » and connecting educational practice to theory and legislations with professional bodies is very actual topic nowadays.

She leads the research-applied projects for assessment knowledge, especially constructivist formative assessment knowledge. Assessment knowledge plays the most important key role in stimulating creativity. General reference: <http://www.google.com/search?q=natalija+komljanc>

Title: I like, I can, and it's possible

Abstract

Keywords: performing, encouragement, willingness

“I like, I can, and it's possible” is the most frequent answer of projects teams, their motto. Why teachers like developing curriculum from “bottom up”? Some short answers: it's possible to research their own ideas with dynamic which they could do the best, because they could discover novelties for themselves in the class, they formed the solutions, and they are also awarded. Teachers are motivated for reaching the goal. Motivation is an internal process that activates, guides, and maintains behaviour over time.

Innovative projects the National Educational Institute are innovative strategy to motivate teachers for creativity in education. The supportive mechanism adapts researcher's needs. In the process of developing offer the support experienced adviser and teachers. They help in content, methodology of research especially in the evaluation process and in performing novelties.

Students are directly involved in the developing processes. Together with teachers assess their learning. Teachers are their reference some kind idols for self-regulated learning. Students and teachers keep curiosity with searching solutions on different research questions. They facilitate creative learning. With coping strategy they develop self-regulated and team learning in formal education. They use open learning environment; identify new problem and resolve it in their own innovative way, compare and integrate learning content. They are oriented on the goal and result too. Teachers and students are recognizing that the knowledge is the most important social product.

Avtorica: Dr. Natalija Komljanc

Naslov: Imam rad, zmorem, mogoče je

Povzetek

Ključne besede: predstava, spodbuda, volja

“Imam rad/a, zmorem, mogoče je” je najpogostejši odgovor članov projektnih skupin, moto inovativnih učiteljev. Zakaj učitelji radi posodablajo vzgojnoizobraževalni program “od spodaj gor”? Nekaj kratkih odgovorov: ker je možno raziskovati lastne ideje z dinamiko, ki je primerna pogojem dela, ker novosti učitelji odkrivajo sami neposredno v vzgojnoizobraževalnem procesu, ker inovatorji spoznanja predstavijo kolegom in širši javnosti, ker samostojno oblikujejo rešitve, ker so za delo nagrajeni..., zato, ker so motivirani. Motivacija je osebni notranji proces, ki aktivira, vodi in ohranja voljo za doseg namena.

Inovativni projekti Zavoda RS za šolstvo v sodelovanju z vzgojnoizobraževalnimi institucijami so inovativna strategija, ki motivira učitelje za ustvarjanje didaktičnih rešitev. Mehanizem posodabljanja omogoča prilagajanje potrebam in pogojem inovatorjev ter želeno podporo konzulentov Zavoda RS za šolstvo. Konzulenti so pedagoški svetovalci in izkušeni strokovni delavci, ki ponujajo podporo pri vsebini in metodologiji raziskovanja pedagoških novosti. Konzulenti so zaželeni pri evalvaciji in promociji inovativnih rešitev v praksi.

V didaktične posodobitve so neposredno vključeni otroci, učenci in dijaki. Skupaj spremljajo pouk, učenci tudi delo učiteljev, ki so njihovi referenčni vzorniki pri samostojnem urejanju učenja. Učitelji in učenci ohranjajo radovednost z iskanji odgovorov na različna raziskovalna vprašanja. S sprejemanjem idej spodbujajo ustvarjalno učenje. S kooperativnim pristopom razvijajo oblike skupnega in samostojnega učenja v formalnem šolanju. Učitelji in učenci si prilagajajo učno okolje in na ta način razvijajo t.i. odprto učenje; identificirajo nov problem, ki se ga samostojno lotijo, primerjajo oz. integrirajo vsebine, poiščejo njihove medsebojne zveze. Usmerjeni so na cilj in rezultat. Z inovativnimi strategijami učenja učitelji in učenci ugotavljajo, da je učenje oz. znanje eno najbolj pomembnih družbenih produktov.

MOTIVACIJA

Motivacija je notranji proces, ki aktivira, vodi in ohranja vedenje ves čas. So razlike v težnji – želji, ciljih in smereh motivacije. Motivacija za učenje je pomemben življenjski faktor človeka in družbe (Slavin, 1994).

Motivacija je pomembna tudi za učitelje in njihov osebni karierni razvoj. Zavod RS za šolstvo se tega zaveda in zato daje priložnost učiteljem za razvoj didaktike. Inovacijski projekti so ena od oblik samoizpopolnjevanja. Učiteljem daje priložnosti za samorazvoj (Komljanc, 2008b).

»IMAM RAD/A«

Motivacija v obliki »Imam rad/a«, je oblika izražene želje po aktivnosti, navdušenja za doživetje in oblika ponavljanja za osebo prijetnih, kakovostnih, učinkovitih trenutkov oz. aktivnosti. Rad imaš nekaj, česar se ne bojiš, kar te pozitivno vznemirja. Motivacija v obliki »imeti rad/a« je izražena ko zadovoljitev fizioloških potreb, potrebe po varnosti, ljubezni, samospoštovanju, potrebe po znanju, estetske in moralne potrebe. Motivacija v obliki »imeti rad/a« opredeljuje tudi pojem samoaktualizacija. Cilj samoaktualizacije je uresničena želja. Uresničena želja je lahko zadovoljitev osnovnih človekovih potreb, ki jih opisuje Maslow (1954 v Slavin, 1994), je na primer realizacija ustvarjalnega naboja, humorja v odnosih in podobno. Uresničena želja je notranji motivator za spreminjanje didaktike, odnosov v pedagoški praksi, dialoga z učenci. Pomembno je, da pri notranji motivaciji ljudje uživajo in so zato motivirani da najdejo in usmerjajo osebno energijo oz. moč v uresničenje cilja oz. v delo.

Strokovni delavci v inovacijskih projektih so notranje motivirani, sami najdejo in usmerjajo svojo moč za načrtovanje ciljev in njihovo uresničenje, pa tudi za refleksijo rezultatov in dela. Njihova notranja motiviranost je nalezljiva. Prenaša se na kolege, njihove učence, vodstvo in starše. Novih idej se človek lahko le spomni sam, a pri tem ga pogosto spodbudijo tudi ideje drugega. Ideje se težko kopirajo, še težje uresničijo v drugem okolju. Prenosljive so tiste ideje, ki jih avtorji predstavljajo z navdušenjem (komljanc, 2009c).

Navdih je potreben za osebni izziv in za zblíževanje med raziskovalci, ki imajo podoben interes. Pedagoške aktivnosti, ki ločujejo, določajo, diferencirajo, na primer klasično ocenjevanje, niso navdušujoče, niti ob najboljših ocenah. Navdušujejo ideje in izzivi, ki zblížujejo in povezujejo ustvarjanje (Komljanc, 2008a).

»Imeti rad/a« ni le nekaj, kar že obstaja, ampak tudi nekaj, kar se bo šele rodilo, ustvarilo na novo, je nek raziskovalni preboj. Tudi na pedagoškem področju. Vse to dviguje učiteljevo samopodobo in njegovo proaktivnost, ki jo kot vzornik, idol prenaša na druge, tudi učence. »Imeti rad/a« učenje pa je najvrednejši življenjski cilj živečih. To pomeni, da se človek brez stresa, celo rad prilagaja, pa ne le pasivno, ampak ustvarja spremembe oz. prihodnost.

Na ta način se prepletata notranja in zunanja motivacija ljudi. Potrebe, želje, cilji, izkušnje, pričakovanja, radovednost, interes se mešajo, prepletajo ne vsiljeno z nekaterimi zunanjimi oblikami motiviranja kot so na primer povratna informacija, cilji, standardi, pričakovanja drugih, praznovanje in podobno. Notranja ideja se preplete s pričakovanji učencev in standardi družbe, na primer globalne. Pri inovacijskih projektih se prepletajo osebni cilji učiteljev s pričakovanji otrok in povratnimi informacijami konzumenta, nacionalnimi in globalnimi usmeritvami (glej poročila inovacijskih projektov: www.zrss.si)...

»ZMOREM«

Ko človek izkusi prve dosežke, s katerimi je zadovoljen ali celo zelo zadovoljen, potem se mu vedno pogosteje ob naslednjih aktivnostih namesto dvoma pokaže tudi svetla izhodna točka, saj je že zmogel in verjeti je, da bo zmogel tudi v prihodnje. Dvom zato ni sprejet kot zadržek, strah oz. bojazen pred novim izzivom, ampak dvom postaja vedno bolj ustvarjalni element, celo ustvarjalna moč, pogosto v obdobju načrtovanja aktivnosti, pa tudi v času dejavnosti in še ob vrednotenju uresničene ideje (Komljanc, 2009a). Če človek zmore poslušati samega sebe in če se razume, potem mu dvom osvetli morebitne ovire na poti reševanja problema, a hkrati v pogovoru s samim s seboj mu dvom že razkriva tudi možno oz. najprimernejšo rešitev. Če v dvomu ponujeno rešitev prežvečimo še s kom, potem imamo jasnejšo predstavo o rešitvi in zato tudi sam načrt aktivnosti ne povzroča težav. Na ta način razumsko in čustveno okrepimo vrednost naše namere, kot tudi rešitve. Z razjasnitvijo dvoma se običajno okrepi želja za doseg cilja, za reševanje samega problema, za sodelovanje z drugimi in/ali za predstavljanje rešitve drugim (Komljanc, 2009c).

Premislek o tem ali zmoremo, se dotika tudi produkta oz. izdelka ali kakšne druge oblike rešitve zadanega cilja. Kadar premišljujemo o tem, ali zmoremo doseči cilj, razmišljamo o konkretnih in oprijemljivih ciljih, veščinah in celovitem znanju, ki ga zaznamujejo lahko tudi naša stališča. Misel »zmorem« je močno povezana s kompetenco kot kompleksnim sistemom znanja, spretnosti, ravnanja in stališč, ki jih človek potrebuje za osebni razvoj oz. za realizacijo cilja. Kompetenca v produktu zaznamuje osebno rast posameznika ali celo več članov skupine (Komljanc, 2008a).

Pojem »zmorem« je močno povezan s produktom, izdelkom oz. dosežkom, ki opredeljuje kakovost znanja na osnovi rezultatov dela. Človek, ki si je pred realizacijo cilja zadal, da bo nekemu izzivu kos, je ves čas aktivnosti močno usmerjen v sam cilj in spremljanje kakovosti doseganja zadanega (Elliott, Dweck, 2005). V tem smislu je motivacija posameznika ne le usmerjena v delo kot tako samo po sebi, ampak v moč, da bo zadana naloga dosegla pričakovani rezultat ali ga celo preseгла. Usmerjenost posameznika v smislu »zmorem« usmerja k predvidevanju, h kakovosti in izvirnosti oz. originalnosti. Motivacija v smislu »zmorem« ne vodi do klasične kontrole, klasičnega preverjanja cilja, ampak do bolj

spontanih oblik spremljanja doseganja cilja, ki omogočajo sprotno refleksijo celotne aktivnosti. Motivacija v smislu »zmorem« ni usmerjena v zunanjo kontrolo in zunanjo spodbudo, ampak v lastno moč in ohranjanje na primer čutnega zaznavanja oz. ustrezno razporejanje moči, na primer za uporabno nadarjenosti, pa tudi sposobnost za pridobivanje nove, na primer ustvarjalne moči, ko se pokaže potreba. Motivacija v smislu »zmorem« se ukvarja z viri in usmerjanjem lastne moči za dosego namena (Komljanc, 2009a).

Refleksija omogoča iskanje odgovora ne le na vprašanje »Ali je tako prav?«, ampak na vprašanje »Kako bolje, kako še drugače, kako po moje...?«. Taka oblika analize realizacije cilja spodbuja k divergentnemu preišljevanju, dinamičnemu preoblikovanju modela, tehnološkim spremembam za dosego ne le natančnejšega, ampak tudi izvirnega, mnogoterega in podobnega. To idejo je poznal in razvil Vygotski s t.i. območjem bližnjega razvoja (Vygotski, 1977 v Slavin, 1994). Ob novem izzivu, ponovnem izzivu ali zbližanju z eksperti, konzulentmi, gre za to, da bi s kooperativnim sodelovanjem posameznik izboljšal lastno zamisel in sam produkt.

Motivacija v obliki »zmorem«, se ne goji le ob goli želji, ampak tudi na podlagi izkušenj ter ob možnosti lastnega spremljanja (samospremljanja) in refleksije (preišljevanja o tem, kako se dela in kako dober je izdelek), omogoča kakovostno primerjanje in s tem realno življenjsko oblikovanje referenčnih meril kakovosti in odličnosti. Znati tehtati in imeti znanje ter pogum prilagajati aktualna in referenčna merila za avtonomen razvoj, je izjemna sposobnost in priložnost človeka v družbenem oz. bivalnem okolju. Z referenčnimi cilji razvijamo veljavnost pedagoškega raziskovanja (Komljanc, 2008a).

Prav take avtonomne samostojne priložnosti imajo slovenski učitelji za posodabljanje lastnega poučevanja in s tem posredno vplivanje na šolsko učenje v okviru inovacijskih projektov (IP). Člani skupaj z nosilci projektnih skupin se spodbujajo s predstavitvami raziskav in dosežkov, ki jih poimenujemo »pedagoške dobrote«. Na skupnih refleksijah v obliki pedagoškega klepeta si raziskovalci razodenemo dvome, se poslušamo in zato oz. tako odkrivamo nove rešitve v času in prostoru. Z razjasnitvijo dvoma si raziskovalci porazdelimo energijo oz. moč za dosego didaktične novosti. Zaradi tovrstnih priložnosti si raziskovalci vedno bolj zaupamo in se med seboj spoštujemo ter na tej osnovi spletemo raznotere oblike sodelovanja (Komljanc, 2008a,b).

Ob pogostejšem preišljevanju in načrtnem osmišljanju cilja oz. didaktičnih rešitev si raziskovalci izostrimo čute zaznavanja, zato ne le opisujemo, ampak ugotavljamo vzroke za nastale motnje v pedagoškem procesu in ne le odklanjamo le posledic, pač pa vplivamo na vzročne pojave.

Ob premisleku »kako bolje, drugače, po moje« se iščejo raznotere pedagoške rešitve za poučevanje in tudi šolsko učenje (Komljanc, 2008a). Izboljšujemo zbiranje in obdelavo podatkov oz. interpretacijo opazovanega, torej tehnologijo raziskovanja. Izboljšujemo tudi

metodologijo raziskovanja, generaliziramo ugotovitve v splošna spoznanja in odgovarjamo na specifična raziskovalna vprašanja. Prav zato se kakovost didaktičnih novosti iz leta v leto izboljšuje tako v širino in globino didaktičnega dialoga. Vedno več raziskovalcev predstavlja primere odlične prakse, ustvarja pedagoške preboje ali pa z novostjo ob podpori vodstva preobrazi celoten izvedbeni kurikulum (www.zrss.si).

» JE MOGOČE«

Motivacija, ki opredeljuje realno možnost v smislu »je mogoče«, opredeljuje pogoje v okolju in sodelovanje z drugimi ter osebni odnos do drugih oz. do okolja, ko tisto, kar smo želeli, kasneje tudi zmogli, dokažemo in predstavimo kot realno možnost. Samokontrola je (angl.: Locus of control) pozitivna, saj običajno uspešne predstave omogočijo raziskovalcem potrditev uspeha z osebnimi zmožnostmi in tudi sprejetjem v okolju (Atkinson, 1948 v Slavin, 1994). Motivacija je usmerjena na predstavo uresničenih ciljev oz. idej, ki kažejo na možnost uresničevanja cilja tudi v drugih okoljih. Raziskovalci s predstavljanjem motivirajo druge, pa tudi sebe za spreminjanje oz. ponavljanje oz. izboljševanje uresničevanja njihove ideje, v domačem in drugih okoljih. Na ta način preverjajo kako zanesljiva je ideja oz. raznolikost in hkrati smiselnost inovacij. Ob tem pa odkrivajo različne oblike prilagajanja oz. učenja. Na ta način pridejo na življenjsko preizkušnjo vse teorije učenja in v rezultatu pokažejo svojo uporabno vrednost. »Je mogoče« behavioristična metoda predstavi z drugačnim rezultatom kot kognitivistična ali konstruktivistina ali pa tista, ki je v veliki meri oblikovana na humanističnim usmeritvah. Prva sili v ukrepe in izpolnjevanje pravil ter opreza za napakami, druga išče in poudarja le razumske rešitve na osnovi predelanih miselnih shem in se spogleduje s tretjo, vedno manj konvergentno razmišlja, ampak gradi na divergentnem razmišljanju, z lastno glavo in presojanju z drugimi ter zadnja, ki se močneje naslanja na spoznanja v okviru »zmorem«, samoregulacije in samorealizacije v lastno dobrobit in vseh dejavnikom družbe hkrati (Leonard, 2002). Moč samomotivacije razmišlja o vplivu in učinkih tega vpliva ter premišlja ob samoregulaciji, če deluje v pozitivni smeri zanj in za druge oz. naravo.

Zadržki ter omejeni učni pogledi oz. pristopi, najpogostejši behavioristični, lahko razmišljajo le o kopici ukrepov in ob jih poskušajo uveljaviti. Humanisti, konstruktivisti in kognitivisti ne vidijo napak tako kot behavioristi, ko gre za popolno pomoto, za odklon, zmoto, ampak raziskovalci lastne prakse razvijajo z aktivnostmi novosti tako, da se približujejo želenemu cilju, ga po potrebi dopolnijo s podciljem ali omilijo, po potrebi intenzivirajo, časovno premaknejo referenčni oz. želeni cilj. Pri inovacijskih projektih ne deluje mehanizem ugotavljanja pravilnega in napačnega, ampak mehanizem približevanja boljšemu, zato je v cilju vedno prisotno merilo kakovosti in raziskovalec kvečjemu ne uspe doseči cilja v predvidenem času in si ga zato po potrebi prilagodi pogoje oz. priložnosti raziskovanja, drugače razporedi prioritete aktivnosti in podobno. Mehanizem približevanja je pozitivnejši,

deluje bolj motivacijsko kot pa mehanizem zadetka v tarčo s kontrolo v obliki preverjanja zmote.

Ob refleksijah raziskovalci lastne prakse lahko ugotovijo nižjo kakovost razvitosti didaktične novosti, da vpliv nima zelenega učinka. Nezmožnost odklanjanja vzrokov pogosto povzroča motnje v pedagoški komunikaciji med člani projektne skupine. Izkušnje in podpora različno mislečih raziskovalcev privede do novih rešitev tudi pri tistih, ki niso nameravali spreminjati stila učenja. Šele po večkratnih izkušnjah, z brušenjem misli članov projektne skupine privedejo raziskovalce na pot divergentnih ustvarjalnih oblik tudi v didaktiki. Izkazalo se je, da šele, ko je inovacija smiselna in dejansko pokriva različna razmerja vseh štirih teorij učenja, je navadno življenjska oz. uporabna in ima težnjo po funkcioniranju oz. silo »razlitja« ideje v pedagoško prakso. Izkušnja pa postane zgodba o uspehu.

INOVACIJSKI PROJEKTI VZGOJNOIZOBRAŽEVALNIH ZAVODOV V SODELOVANJU Z ZAVODOM RS ZA ŠOLSTVO

Inovacijski projekti so oblika razvoja šolstva, ki podpira vse tri ravni motivacije: »rad/a bi, zmorem in mogoče je« ali povedano drugače, inovacijski projekti so oblika razvoja šolstva, ki podpira samoaktualizacijo ali uresničitev osebnih ciljev na poti osebnega razvoja, in proaktiven odziv za oblikovanje divergentnih dosežkov ter njihovo svobodno promoviranje oz. razširjanje, samokontrolo in kombiniranje različnih oblik in metod učenja in v tem smislu svobodno preobrazbo šolstva na ravni strategije, metodologije in tehnologije spreminjanja starega na novo. Inovacijski projekti preprosto povedano navdušujejo za spreminjanje na bolje vse in vsakogar, spodbujajo ustvarjalnost in inovativno uresničujejo kompetence posameznika v družbenem okolju.

Inovacijski projekti so proces, ki aktivira, vodi in ohranja težnjo po aktualizaciji. Inovacijski projekti so pomemben faktor posodabljanja šolstva. Inovacijski projekti so pomemben faktor za osebni profesionalni razvoj strokovnih delavcev v šolstvu. Zavod RS za šolstvo se tega zaveda in zato daje priložnosti ter soustvarja taka okolja, ki omogočajo ustvarjalni in inovativni razvoj poučevanja in učenja. Humor lahko pripomore k duhovitemu predstavljanju inovacije in je pomembna začimba improvizacije v predstavitvi funkcionalne uporabnosti primarne ideje (Komljanc, 2009c).

Konzumenti so lahko promotorji idej in novitet, a le, če so aktivni sodelavci v razvoju novosti, če ne, jim pogosto manjka pomemben vidik motiviranja, navdih ali ustvarjalna moč. Postrežejo lahko s teoretičnimi spoznanji, informirajo o izkušnjah drugih, posredujejo dvome, informacije, vire o metodologiji spremljanja in podobno. Toda ideologijo lahko prenaša na druge le tisti, ki je sam preživel vse tri ravni motivacije; od rad/a bi, zmorem in mogoče je. Prav taki so tudi najboljši in najzanesljivejši partnerji v kooperativnem sodelovanju kot člani oz. konzumenti projektne skupine in ne nazadnje tudi podporno vodstvo,

ki si zna porazdeliti vodenje. Tisti, ki niso motivirani oz. celovito angažirani so bili manj zanesljivi podporniki pri razvoju novosti, kajti dileme so jih močno butale ob čeri nevednosti.

Tovrstnemu razmisleku sledi tudi teorija KIZEN, ki spodbuja preišljevanje o možnih izboljšavah ter na ta način promocijo posodabljanja »od spodaj navzgor«, ko gre za avtonomen prevzem odgovornosti nad lastnim profesionalnim razvojem (Komljanc, 2008a,b). Celoviti raziskovalci lastne prakse imajo skladno oblikovano strategijo posodabljanja in jasno vizijo šolanja, metodologijo, ki zbližuje dejavnike učnega procesa med seboj in tehnologijo, kjer se razvijajo različne oblike dialoga in kjer vsekakor ni več v glavah raziskovalcev dileme po potrebnem ločevanju, določanju statusa, klasičnem diferenciranju in individualiziranju pouka in kjer ni več dileme, da je klasično ocenjevanje znanja neprimerno za ustvarjalni in inovativni odziv učečih se. Klasična šola se mora odpreti svobodnejšim oblikam učenja in poučevanja, da bi zagotovila v učnem procesu optimalnejšo energijo oz. motivacijo tako učiteljev kot učencev in njihovih staršev.

LITERATURA

Elliot, A. J., Dweck, C. S. (2005). Handbook of competence and motivation. The Guilford Press.

<http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2008-09.pdf> nov.2009.

Komljanc, N. (2008b). Innovation finds its way. V: 9th International Conference organised by the University of Primorska, Faculty of Management Koper, Slovenia, University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and European Institute of the Mediterranean, Spain, 26-29 November 2008, Barcelona, Spain. *Intercultural dialogue and management : 9th international conference*. Koper: Faculty of Management, [2008], str. 2351-2357.

Komljanc, N. (2008a). Slovenian approach to promotion innovativity and creativity; preconference CIDRE, 13. Nov. Ljubljana.

Komljanc, N. (2009a). Action research – a tool for developing didactical novelties. Teacher's Professional development, Ljubljana, June.

Komljanc, N. (2009b). Imam rad, zmorem, mogoče je = I like, I can and it's possible. V: PREVODNIK, Marjan (ur.). *Motivacija za inovativnost in ustvarjalnost otrok in mladine : 2. mednarodni kolokvij, Ljubljana, Piran, Slovenija, 14.-17. oktober 2009 : zbornik izvlečkov : 2nd International Colloquium, Ljubljana, Piran, Slovenia, October 14-17 2009 : proceedings book of abstracts*. [Ljubljana]: ZDSLU [etc.], 2009, str. 40.

Komljanc, N. (2009c). Year reflection developing innovative novelties. The National Education Institute.

Leonard, D., C. (2002). Learning Theories A to Z. Greenwood Press.

Slavin, R. (1994). Educational Psychology. Theory and practice. Paramount Publishing.

www.zrssi.si (October 2009)